

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani

Apare în fiecare Duminică.

Organul partidei socialdemocrate din Ungaria

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileri

Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileri

Pe 1/4 an . . . . . 80 fileri

Pe 1 lună . . . . . 30 fileri

Un număr singur. 6 fileri

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria

Atent!

Am aflat, că în zilele din urmă frații noștri primesc din mână străine scrisori în afaceri de ale partidului.

Rugăm pe frații noștri, ca numai acelea epistole să le primească, cari is scrise pe hârtia partidului și-s provăzute cu pecetul partidului.

Pecetul partidului este oval și are următorul text:

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

ADEVÉRUL (Glasul poporului)

Budapest, VIII. József-körút 18.

Orî-ce scrisoare, care se ocupă cu partidul, dar nu este provăzut cu pecetul partidului, să nu se eie în privință; astfel de scrisori să le puneți pe foc.

In liniște!

Când un vânt lin să ridică peste mare, se mișcă valurile. Peste puțină vreme cerul să încarcă cu nori negri și din vântul lin se face un viitor puternic, care ridică la înălțime mare mare valurile spumegătoare ale mării, care nu de mult era încă liniștită. Vai de sërmanul pescar, dacă pe vremea aceea umblă cu luntrea sa mică să prindă pești din mare. Valurile ridică luntrea ușoară, iar pe pescar îl înmormentează în groapa de apă, de unde nu mai este scăpare. Vai de călătorii, ce cu năi și cu vapoare, pe vre-

mea asta călătoresc spre alte regiuni. Dacă marea să mânia îi inghite pe toți. Marea, dacă odată s'a mânia este crudă.

Scriind despre schimbarea vieții pe mare imi aduc aminte de popor. Și poporul, precum marea, le rabdă toate, nu-și ridică glasul, dar dacă odată se mânia, atunci și poporul e crud, se ridică și mătură tot ce-î stă în drum. Cine cunoaște poporul, o știe asta prea bine. Și totuși se află oameni, cari calcă în picioare bunurile și drepturile poporului. Prin asta înfurie poporul, care odată mâniau-se nu cruță nimic.

Poporul ușor se revoaltă și atunci nu vede de furie.

Chiar acum primim vești din țara întregă, că românimea s'a săturat cu nevoia și lipsa și vrea să-și schimbe soarta. Și, ce face? Se revoaltă. Prin foi ungurești cetim, că românii din comuna *Talpoș*, comitatul *Aradului* în săptămâna trecută s'au sculat și au scos pe notarul din comuna lor. Asemenea vești ne sosesc și din *Bănat*, din comitatul *Sătmarului* și din alte părți ale țerei.

Aceste vești, deși deoparte ne fac bucurie, vîzînd, că în fine poporul vede, că ce nedreptăți trebuie să rabde și vrea să facă capăt acestor stări de lucruri, de alta parte însă mare supărare ne face această mișcare a poporului.

Pentru-ce?

Intrebarea-î grea, răspunsul ușor.

Inainte de ce am arăta, că pentru-ce ne

supărăm — ian' să vedem, ce urmări are o revoaltă.

Să luăm bună-oară întemplantarea din *Talpoș*.

Notariul din comuna *Talpoș* a făcut multe nedreptăți cu *poporul*. Unde numai se putea, îi trăgea pielea. Dar' asta încă nu era destul. Poporul a fost convins, că notarul înstrăinează banii comunei. Ani de-alungul a mers asta astfel. Notarul înainta pe drumul apucat al blăstămăției, iar poporul neîndestulit tăcea, dar' crășnea din dinți. În anul trecut s'a făcut visitație în comuna *Talpoș*. Nu știm aflatu-s'au păcatele notarului de acolo s'au nu, dar' atăta știm, că poporul din *Talpoș* n'a fost de față la visitația notarului și astfel cu dreptul a rămas *neîndestulit*. De un an de zile așa dară poporul din *Talpoș* din zi în zi aștepta ciasul, ca să scape de notarul, pe care-l ținea de blăstîmul satului. Pân'acum așteptase, ca pe calea legii să fie țipat notarul, dar' neîntemplantându-se asta, în săptămâna trecută poporul din *Talpoș* și-a făcut însuși dreptate. Și acum ce urmează? Poporul s'a dus la casa satului. A scos pe notarul și pe ortacul lui de scriitor și i-a însoțit pân' la hotarul comunei. Alta poporul n'a făcut. Și totuși ce vedem? Abia trec câteva ciasuri și iată o mulțime de gendari cu pene de cocoși și sulite strălucitoare străbat comuna. În ziua următoare vin cătane, 2—3 companii ocupă satul, ca și când ar fi bătaie. Și încep să umble prin popor. Azi îl prind pe

NOROC SEC.

— POVESTE. —

De **P. Dulfu.**

„Îi curge norocul gârlă“.

„De nu curge pică“.

„Măi, dar' sec i-a fost norocul“.

(Zicători poporale).

Un biet om — ca mulți pe lume —
Intr'o muncă o ducea;
Totuși lipsa din colibă-î
S'o gonească nu putea.

„Ce fel?...“ în sfîrșit el zice,
„Tot așa cu vai, cu chiu
„Să-mi tîrăsc mereu vieța?...
„Nu mai vreau sîrac să fiu.

„Am să plec în lumea largă,
„Colinda-voiu prin tot locul,
„Luntre, punte mă voiu face:
„Pân' ce 'mi-oiu găsi norocul“.

Și-a pornit în lume bietul, —
Și-a umblat din loc în loc —
Ani de zile!... Dar de geaba...
Tot n'a dat peste noroc...
.....

Intr'o zi... se rătăcise
Prin păduri făr' de hotare...

Și... numai ce-aude un vuet...
Mic... mai mare... tot mai mare —

Ca și când de sus la vale
Cade apa 'n largi puhoai,
Sau când toarnă din 'nălțime
Domnul. cu găleata, ploaie....

El stătu s'asculte o clipă.
„Vr'un pîcău huește-așa?...
Apoi haide! într'acolo,
D'unde vuetul venea.

Și 'naintea sa de-odată
Ce se vază?... niște munți,
Ce-atingeau albastră boltă,
Cu-ale lor mărețe frunți.

Ear' din munți cădeau la vale
Mii și sute de izvoare:
Unele, din stîncă 'n stîncă,
Năvălind clocotitoare;

Altele, — curgînd în șopot
Pe costișe, prin hârtoape;
Altele — din gurî de peatră
Picurînd doar... secî aproape!

Și'nălțau spre cer un vuet
Surd, cu toatele împreună:
Cum înălță vuet marea,
Cînd bătută-î de furtună...
.....

„Doamne!... bietul om îngănă,
„Unde mă găsec eu oare?...“
Dintre munți atunci în cale-î
Un uncheaș înalt răsare.

Nins era de ani pe creștet...

— „Călătorule mirat!

„Află că tu azi în Codrul

„Cu noroace-ai intrat“.

— „Cu noroacele?... Unchiase!
„Poate vreî să-ți rizi de mine!...
„Ce 'nsemnează-această vorbă?
„Fă-mă să 'nțeleg mai bine“....

Moșu-î arată cu mîna:

— „Uită-te împrejurul tîu;

„Vezi mulțimea de izvoare,

„Ce din stînci sbucnesc mereu?

„Le auzi prelungul vuet?...
„Dintre oameni fiecare,
„Din clipita cînd se naște,
„Un isvor în aști munți are,

„Apoi, ce fel e isvorul —

„Curge gârlă?... sau de loc?...
„Pică rar? — așa-î pe lume
„Și al omului noroc.

„Sus, colo, îl vezi pe-acela,
„Ce ținește larg bogai,
„Plin pe sgomot?... E norocul
„Unui falnic împărat.

unul, mâne pe altul și vai de capul celui-ce ajunge în mâinile legei. De acolo nu mai este scăpare. Domnul știe pe câtă vreme are să geme în *inchisoare* acel muncitor care odată ajunge în mâinile legii.

Așadar înzădar și-a făcut dreptate poporul muncitor din Talpoș. Și înzădar își face dreptate poporul din alte sate ale țerei noastre! Dreptatea câștigată de popor prin propria sa putere, ține numai o zi, ca în ziua viitoare să fie cu atât mai mare nedreptatea.

Poporul înzădar să scoală. Puterea este astăzi în mâinile dușmanilor săi, cari pedepesc aspru ori-ce mișcare a poporului. Ci-că noi ne dăm sângele nostru și averea noastră pentru cătanie. Dar' dacă-i vorba, ca dușmanii muncitorilor să fie apăsări, atunci chiar ficiorii nostri și frații nostri ne împușcă.

Acuma fiecare își pune întrebarea, ca rădarnică este ori-ce mișcare a poporului spre a se mântui de necaz și de bântueli?

Nu vă perdeți nădejdea. Este mare apăsarea și greu este chinul nostru, dar ne vom mântui.

Nu prin răscoală. Așa nu. Paiele se aprind ușor, dar' ard puțină vreme. Tot ce vine iute, și trece iute. Așa și cu mânia poporului. Dacă poporul se revoaltă, se scoală: vîzînd, că nu o duce la nimic, pentru-că stăpînirea este mai puternică, în cealaltă zi să lasă, își perde nădejdea.

Lozinca e: să nu ne grăbim!

Știm prea bine și simțim noi, că greu e chinul și amară-i apăsarea, dar pentru-ce se ne stricăm treaba.

Nici prin revoalte, nici prin răscoale nu ne vom ajuta. Fără ajutate-vom pe calea legei.

Și cum?

Legile acum is în mâinile stăpînirii, care așa le întoarce pe acelea, precum îi cade mai bine. Aceste legi trebuie să ajungă în mâinile poporului.

Și asta se poate prin socialdemocrație!

Poporul să se organizeze, în semnul socialdemocrației. Să ne adunăm cu toții în semnul socialdemocrației și când toți laolaltă vom fi, a noastră va fi și puterea!

Dar' toate să meargă în liniște. Nime să nu se scoale! Azi încă nu a sosit vremea. Încă nu s'a copt mărul, să nu-l culegem. Dacă s'a copt scuturăm mărul și merele ne cad în sin. Dar să așteptăm. În liniște să așteptăm și să nu fim, ca marea spumegătoare!

I. S.

RĂVAȘ.

O alegere de primar.

Socialismul răspîndindu-se printre români, se înțelege, că stările se schimbă. Pîn'acuma fisolgăbirul și popa erau cei mai mari domni în comune, toate se întemplantă după voia acelor; acum însă poporul s'a luminat și le face toate după-cum le vede mai bine. Așa bună-oară la alegeri, totdeauna alege socialiști. Asta nu le place domnilor, cari s'au îndătinat a ținea poporul, ca un mijloc orb, care le îndeplinește toate, ce poruncesc ei. Și de aceea umple lumea de vaete, că așa și așa, agitatorii socialiști, au făcut revoluție în popor. Așa și în „Controla“ din Timișoara, o foaie susținută cu ajutorul stăpînirii, cetim o eplistolă din Toracul-mic. Eată-o:

„Toracul-mic, 31 Dec. 1902 n.

Alegerea de primar, făcută în comuna noastră, nu curînd va fi dată nitării, de oare-ce socialiști, cari la noi s'au porit ca ciupercile după ploaie, au făcut o larmă mare și nu a lipsit mult, ca să nu se întemplantă și vîrsate de sânge.

Di protopretor Tullios György a condus alegerea candidînd în locul întăiu pe vice-primarul Z. Ursu, în al 2-lea pe T. Popi și apoi pe C. Toici. Socialiștii, cari s'au adunat în număr mare, au pretins ca să li-se candeze și omul lor, vizitiul V. Ghucici. Di protopretor n'a vrut să asculte de socialiști și astfel n'a candidat de primar pe vizitiul socialiștilor, cari au început a lărmi

și a amenința pe cei, cari vor vota cu candidații dlii protopretor. În urma terorismului desvoltat de socialiști căpeteniile din comună n'au mai dat pe la casa comunală, iar aceia cari erau acolo înfricați de socialiști, n'au cutezat să voteze. Numai opt inși au votat, toți au vrut pe Popi, iar după-ce cei de față nici la provocarea dlii protopretor n'au vrut să voteze, Popi a fosî declarat ales de primar. Acum socialiștii s'au înfuriat și mai tare și numai cumpătului și bunului tact al conducătorului alegerei se poate mulțumi, că nu s'au întemplantă tulburări. Socialiștii au apelat alegerea făcută“.

Torăceanul.

Nu știm, ce-i adevărat din aceasta scri-soare. Vedem însă, că frații din Toracul-mic n'au mai vrut să rabde hoțiile mai marilor lor și dîndu-li-se ocasiunea, ei au vrut să prindă frâu.

Asta nu-i place Torăceanului (sub acest nume așa aflăm se ascunde chiar sfîntul părinte din Toracul-mic). Voind a face lumină în privința asta, rugăm pe frații din Toracul-mic, să ne scrie, cum stă treaba. Noi la tot cazul îi lăudăm, că nu s'au lăsat și scriu, că nu ei au făcut turburări, ci cei-ce au voit să-i oprească în a face dreptate.

Ear' husarilor lui Iosif Gall, celor dela „Controla“ le dăm sfatul sa nu scrie despre terorism, că de loc nu le stă bine. Vom mai reveni.

Adunări oprite.

În lege se dă libertate deplină cetățenilor, ca să țină adunări. Libertatea aceasta însă este numai pe hîrtie. fiindcă după-cum este știut chiar adunările se opresc mai adese-ori din partea solgăbirilor. Mai ales adunările socialiștilor sunt oprite, fiindcă solgăbirii știu prea bine, că la adunări poporul se însuflește și asta n'ar fi spre binele domnilor lor. Când vre-un pașă ne oprește adunările, atunci foile românești toate se bucură. Par'că le-ai unge inima cu unsoare de gîscă. Dar' iată ce vedem? Acum odată s'a oprit și o adunare a domnilor. Într'o foaie românească cetim următoarele:

Aunare de învățatori oprită. Despărțimentul „Cluj“ al reuniunii învățătorilor din

„Dar' pe asta, ici de vale?...
„O fi fost când-va isvor...
„Astăzi... nici măcar nu pică!
„Este-al unui cerșitor“.

Călătorul se'ntoarce:

— Care-i oare isvorul meu?...
„Printre-acestea, mii și sute,
„Ce le ved... o fi și-al meu!

„Poți să mi-l arăți unchiase!...
„Ești așa de bun?... — „Prea bine.
„Dacă vreai să-ți veți norocul,
„N'ai decât să vii cu mine“.

Pe-o potecă apoi la vale
Moșu 'n cetinel pornește,
Haide! haide!... și de-odată
Lâng'o stîncă se oprește.

Un isvor, sub peatr'acolo,
Mic, uitat de Dumnezeu,
Să zărea ascuns în umbră...
— „Asta e norocul tău“.

— „Asta?... „călătoru 'ntreabă.
„Sărăcuț de maica mea!...
„Dar' e sec de tot moșnege!...“
— „Mai așteaptă și-i vedea...“

Zise și peri uncheașul
În desimea de steiari —

Călătorul stă, se uită
La isvor, făcînd ochi mari.

Și prin minte gânduri negre
O mulțime îi trecură
Pîn's'audă „pic!“ din peatră,
Isvorînd o picătură.

Și așteaptă-așteaptă-așteaptă,
Până când se vadă eară
Mai picînd un strop a lene...
„Asta mi-e norocul dară?...“

Ochii-i înotau în lacrimi.
„Ei, acum am înțeles
„Pentru-ce muncind atîta,
„Cu nimic nu m'am ales!

„Pasă-mi-te, ori ce-ai face,
„De-ai mișca și munți din loc,
„Lumea de-ai străbate-o totul
„E 'ndeșert, când n'ai noroc!“

Și-un suspin din pieptu-i sboară.
Dar'... privirea 'ntunecată
De posomorite gânduri
I-se învioră de-odată:

„A!... mai știu... isvorul asta
„E 'nfundat! spor d'ăia n'are!...
„Ce-ar fi să-l deștept?... ar curge,
„Poate mai cu îmbelșugare...“

„Haide!... nimeni nu mă vede!...“
Și cu noduroasa-i bătă

Prinde-a sfredeli degrabă
Stîncă veche, mohorită.

Când de-odată „trosc!“ în peatră
Vîrful bîțului se rupe...
S'a 'nfundat mai rău isvorul,
Necum să se mai destupe,

Nici nu mai pica acuma...
Călătoru 'ncremenește. —
Din desis atunci moșneagu
Eată-!... earășî se ivește.

— „Ce-au făcut, făptură oarbă,
„Mănil-țe nelegiuite?...
„Vruși să schimbi, viind aicea,
„Rostul veciniceî ursite?...“

„Na!... țî-ai prăpădit acuma
„Și oorocul ce-l aveai...
„Nici cămin, de azi, — nici pîne
„Pentru gură n'o se ai!...“

Apoi pierde ear uncheașul. —
Vai! și sfînt i-a fost cuvîntul.

Bietul om s'a 'ntors la cuibu-i...
Vatra și-o găsi în ruine...
Și-a ajuns să zice — 'n urmă:
Cerșitor la uși străine.

archidieceasa gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș a fost convocată la adunare pe ziua de 10 Decembrie în comuna Nădășelului ungiuresc. Prim-pretorele Nădășelului însă, după-cum i-se scrie „F. P.“ din Sibiu a oprit adunarea sub pretext, că în cercul acela ar bântui boale infecțioase. Președintele Ioachim Pop a protestat la prim-pretore, la viceșpan și la inspectorul de școale împotriva acestei măsuri, cerând revocarea interdicției, însă fără rezultat. În ziua amintită adunarea a fost oprită de a se ține și jandarmii au somat pe învățători, să se împrăștie și să nu vadă mai mulți de trei umblând la olaltă. Corespondentul numitei foi spune, că în aceea comună s'a înființat de curând o școală de stat, dar' până acuma a rămas goală, fiindcă românii își trimit copiii la școala lor confesională. Învățătorul dela școala de stat, zice corespondentul „F. P.“, cu numele Dancs Janos, care a subț țită românească, s'a dus la pretore spunându-i că dacă poporul va auzi vorbirile învățătorilor, să vor înștrăina și mai mult de școala de stat, așa că atunci va trebui închisă în lipsa de elevi. Intervenția aceasta se zice că a determinat soarta adunării învățătorilor români. — Destul de trist și rușinos!

Vedeți, cum îi doare pe domni, dacă adunările lor sunt oprite. Firește, dacă era vorba de niște sdrențoși de socialiști, atunci n'ar fi strigat așa tare. Dar' noi luptăm și mai departe în interesul punctului nostru, care zice: socialiștii pretind libertate deplină de adunare!

A cui is banii nostri.

I.

Nu aduna bunuri pământesti, căci le mănca moitul și rugina.

Fără multă înconjurare trebuie să să dăm pe față, că cei mai mulți bani în țara noastră is în mâinile popilor. Nu în mâinile popilor din satele mici, ci a popilor din orașe mari. A vlădicilor, a canonicilor și în mâinile altor dignitari mari bisericești. Mai ales episcopii is aceia, cari în viața lor nu umblă după alta, decât să adune bani. N'ar trebui să amintim la locul acesta toate domeniile mari preoțești, numai domeniul episcopului de Oradea-mare, Dr. Radu, care are în posesiunea sa $\frac{1}{4}$ parte din comitatul Bihorului. Dar' nu voim să aducem aici acuze nebasate. Ne-am propus, că vom arăta în „Adevărul“, cari is preoții bănoși. Vom arăta, ca nu toți preoții is învățăcei adevărați ai lui Isus Christos.

Isus a zis:

Nu aduna bunuri pământesti, căci le mănca moitul și rugina.

Și preoții asta o predică de pe amvom. Apoi pentru-ce predică sfințiile-lor apă și beau vin? Ei zic să nu adunăm bunuri pământesti și în urmă, ei adună averile cele mai mari. Să zice:

— Cine-i sêrac pe asta lume, i-să va rêsplăti pe cealaltă lume.

— Cine-i bogat și se rêsfacește pe astă lume, rêu o va păți pe cealaltă.

Apoi nu se tem sfințiile lor de lumea cealaltă, care o împărțesc în

*raiu
purgatoriu și
iad?*

Nu se tem sfințiile lor nici de focul purgatorului și nici de chinurile iadului?

Dacă nu să tem ei, pentru-ce ne sparie pe noi. Pentru-ce nu ne lasă a nădăjdui cel puțin că după moarte ne vom odichni?

***

În numărul de față și în numărul viitor arătăm câteva bănci poești.

Începem cu *Blajul*.

1. *Blaj* (Balázfalva). În Blaj este o bancă românească „Patria“, care este condusă de următorii:

Director și președinte: I. M. Moldovan canonic (preposit).

Subpreșidenți: S. P. Mateiu, canonic,

Silvestru Nestor, profesor-preot,

Dr. V. Hossu, fost canonic, acum ep. sco. gr.-cat. în Oradea-mare,

D. Alecsandru Pop, medic,

George Muntean, director preparandial și preot,

I. F. Negruț, profesor și preot,

G. Bărbat, protopop și

Dr. A. Bunea, canonic.

Comisiunea de controlă constă din următorii:

A. C. Domșa, preot,

Eugen Bian, preot (O-Bükkös),

Petru Ungur, învățător și teolog-absolut.

Alexă Viciu, profesor și preot.

În anul trecut banca asta a avut un câștig de 52.736 koroane, pe o acțiune s'a plătit împărțulă de 20—28 coroane.

În numărul viitor ne vom ocupa cu banca asta și cu domniile dela această bancă și atunci se va vedea, a cui is banii nostri?

Furiosul.

În lumina naționalităților.

— Încă ceva dela congresul din Brașov. —

O parte a Românilor este condusă de așa numiții domni naționaliști. Ei își fac patentă din patriotism și pe acel muritor, care e fiul altui neam și nu-i român îl privesc de dușmanul lor. Ei promit *eliberarea* poporului român din Ungaria de sub apăsarea maghiarilor, pe de altă parte însă is foarte îndestuliți cu stările de astăzi. Ei nu cred, că *ori cine domnește peste popor, acesta din zi în zi tot sêrăcește*.

În societatea de astăzi, unde nu se dă muncii cinstea cuvenită, poporul muncitor ajunge la sapă de lemn.

Asta-i boala poporului!

Cum se o vindecăm?

Societatea de astăzi trebuie schimbată.

Poporului muncitor îi trebuie o lume în care oamenii *toți* să trăiască după munca lor și lucrul mâinilor să domnească, iar nu capitalul.

Aștea nu-s vorbe goale. După-cum am arătat de mai multe-ori într'adevăr numai societatea pentru care luptă socialdemocrația, poate mântui proletariatul, care a pornit spre peire.

Firește domniile „naționaliști“, cari și-au patentat patriotismul și escomunică pe fiecare, dacă nu pășește în urma lor, nu cunosc socialismul și de aceea dau în el, ca în, burduf. Să înțelege fiecare lovitură dată socialiștilor numai pe ei îi doare. Dacă și-ar lua odată domniile „naționaliști“ osteneala a studia socialismul, îndată s'ar cugeta astfel domniile lor.

***

Toate acestea le descriem din aceea ocaziune, că foaia popească din Brașov „Gazeta Transilvaniei“ se ocupă cu noi, socialiștii. Un domn, cine să iscălește „Delaletca“ scrie un foileton despre congresul din Brașov.

Eată ce scrie:

Ni-s'a făcut onoarea să fim invitați ca re-

presentanți ai presei la congresul II al social-democrațiilor ardeleni, ce s'a ținut aici în cele două zile ale Crăciunului apusean, precum și la serata teatrală dată în sala cea mare a Redutei în onoarea delegațiilor veniți aici din alte părți.

M'am dus întâiu la serată și apoi a doua zi la una din ședințele ce s'au ținut la hotelul Orient. Atât aici, cât și dincolo lume puțină, atât de puțină, încât, fără teama de a fi desmințit pot să zic, că acest congres a suferit un complet fiasco. Cu delegații, oaspeți, dame și copii, numărul asistenților nu cu mult a întrecut sută. Își va fi având motivele sale și abstenența aceasta...

Șeful socialiștilor din localitate, croitoru, Köpf, ca persoană de altmintea simpatică observându-mă, a fost atât de gentil de a venit pe balconul Redutei cu delegații din Budapesta, și mi-i-a prezentat: „Genosse Grossmann, Genosse Auerbach, Genossin Gárdos Mariska“. Grossmann și d-șoara Gárdos s'au îndepărtat, după-ce schimbăram două-trei cuvinte, Auerbach rămase cu mine.

„D-voastră sunteți delegat cu scop de a vorbi românește?“ îl întreb pe dl Auerbach.

— Da.

— Par'că era anunțat un student cu numele Boșan?

— Asta a fost o greșală. Scrisoarea în care să anunța venirea delegatului român era iscălită de unul Rosenzweig și fiind numele nedescifrabil, s'a cetit greșit Boșan.

— Va să zică numele Boșan nu există?

— Nu.

— Cine e Rosenzweig?

— Este un tînăr, venit de curând din București, și e redactor la „Adevărul“ din Budapesta.

— Cine mai colaborează la acel ziar?

— Eu și Salușinsky.

— Par'că mai este încă un ziar socialist în Budapesta?

— Este, dar acela este organul partidului socialist reorganizat, care recunoaște statul ungar, pe când noi suntem din partidul socialist internațional, care nu recunoaște granițe de state, ci numai muncitori și luptă între proletari și capitaliști. Acel ziar nici nu poate avea viitor, este scris într'o românească detestabilă. Eu nici nu o pricep.

— D-voastră vîd, că vorbiți bine românește. Unde ați învățat?

— Eu sunt român, (!) originar din Turnu-Severin și de 12 ani lucrez la tipografia lui Posner din Budapesta. La noi se tipăresc libreturile de depuneri aproape dela toate băncile române.

— Vîd, că vî dați multă osteneală să atrageți poporul român în partidul socialist.

— Da. Eu de exemplu în fiecare *Duminică* fac excursiuni câte într'o comună românească. Cunosc miseria poporului mai bine, decât ori-care conducător naționalist. Am fost în casele țeranilor din Bihor și Arad, am mîncat cu ei la masă și le știu durerile. Ducem o luptă înverșunată împotriva fruntașilor naționali, împotriva clasei bogate, care întocmai așa asuprește pe propriul său popor, ca și străinii.

— D-voastră vîd, că duceți o luptă tot așa de înverșunată și împotriva bisericii și a preoților?

— Noi nu ne ocupăm cu religionea. În programul nostru religionea este declarată de „afacere privată“ și în rîndurile noastre poate să ocupe loc chiar și cel mai fanatic preot catolic (!).

Discuția noastră, în care am trecut și asupra sufragiului universal etc. fu întreruptă prin discursul inaugural al dlui Grossmann, pronunțat în ungiurește. Lumea apusană prăznuia în acea zi nașterea Mântuitorului, Isus Christos, ear' Grossmann a zis, de pe scenă, că astăzi se sêrbează aniversarea de 15 veacuri, de când s'a născut idea. Aceia ideie promitea rîscumpărarea din sclăvia a neamului omenesc. Ideea a fost însă mincinoasă. Ea n'a împlinit ceea-ce a făgăduit. Omenirea, proletariatul și astăzi geme în sclăvie, de aceea trebuie să părăsim ideea care a înșelat lumea timp de 19 veacuri și să ne întoarcem spre o altă ideie, care de sigur ne va mântui și această ideie este — socialdemocrația.

Delaletca.

Maî departe vin descrise niște întâmplări, cu cari acum n'avem voie a ne ocupa.

Peste tot nici prin gând nu ne trece a ne ocupa serios cu scrișoarea dlui Delaletea, dar' aici declarăm încă odată, că partidul socialist într'adevăr a declarat religiunea de o afacere privată a fiecărui om. Nu din tactică, ci din convingere s'a făcut aceasta declarație. Este ceva natural. Nu întrebăm dela nime, că-i creștin sau jidan șt cu atât mai puțin vom reflecta la aceea afirmațiune neghioabă, că mișcarea socialistă este condusă de jidani.

Noi nu cunoaștem nici creștini, nici jidani, ci cunoaștem frați de suferință, cu cari dimpreună voim gloria muncii.

Asta s'o învețe dl Delaletea, care așa se vede, trăește din aceea, că nutrește pismă și ură între oameni. S. B.

Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körut 18 sz.

Adunare.

În 10 Ianuarie st. n., s'a ținut o adunare în Parta, unde erau adunați peste 2000 de oameni, români și sârbi.

Adunarea a reușit foarte frumos. Ca predicator a fost trimis fratele Rosenzweig din Budapesta, care într'o vorbire înflăcărată a explicat oamenilor starea politică a țării și cum e poporul muncitor apăsător. Arătând ce vrea socialismul, și îndemnând pe oameni să se organizeze și să între în tabăra partidului socialdemocrat internațional.

Maî departe, arătând nevoie de lumină a poporului, ca să știe ce se află în lume, și știe să-și apere drepturile sale. Deci să cetească foaia noastră „Adevărul“ și s'o răspândească în toate părțile, spre a întări mișcarea noastră și a lumina cu cât mai mult poporul.

În urma asta s'a suit un sârb să vorbească, el însă vorbind pentru fisolgăbirău, și pentru naționalism. Poporul a început să strige jos cu el, și l'au dat jos de loc tribună.

Astfel oameni s'au despărțit cu strigăte de să trăiască socialdemocrația.

Mulți s'au înscris în partid și spunând că frații noștri vor duce luptă maî departe. Oamenii au așteptat pe fratele nostru la gara din Temeș-Strazsa, cu 15 cocii, și 4 călăreți, aproape două sute erau de față, pe urmă s'au dus în parte, unde la 2 după amiază s'a ținut frumoasa adunare.

Prețul „Adevărului“.

„Adevărul“ costă pentru Ungaria:

pe 1 an	3 coroane 20 fileri
„ 1/2 „	1 coroană 60 „
„ 1/4 „	80 „
„ 1 lună	30 „

Pentru România și alte țări din Europa:

pe 1 an	6 franci
„ 1/2 „	3 „

Pentru America:

pe 1 an	2 dolari
„ 1/2 „	1 „

Banii sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul“, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

Fraților! Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile, căci acesta este interesul nostru spre a ne lumina.

„Să fie lumină“.

— Unul pentru toți și toți pentru unul. —

Până-ce celelalte partide nu se prea'ocupă cu oamenii, partidul socialist se ocupă prea mult cu poporul. Socialiștilor nu de acei oameni le trebuie, cari pentru o litră de vinars își dau votul, ci de oameni luminați are lipsă partidul socialist. Și chiar de aceea partidul socialist în tot modul tinde a lumina pe aceia, cari au voie a se pune în luptă spre dărâmarea societății de astăzi. Partidul socialist dă foi pline de învățătură, trimite oameni la adunări mari, unde frații învață și să însufleșesc și în urmă edă cărți, cari toate-s pline cu învățătură plăcută și luminaătoare.

Astfel maî în urmă partidul socialist a dat cărticica intitulată:

„Să fie lumină“.

Această cărticică este scrisă de un scriitor rus Mihaiu *Vincevsky*. Este un socialist celce a scris această cărticică. În broșura „Să fie lumină“ este descrisă o întâmplare socialistă.

Frumoasă este întâmplarea scrisă și plăcute-s cele zise în aceea întâmplare. Și din această plăcută întâmplare cu inima tristă aflăm, că tristă-i soarta muncitorului, pentru-că din osteneală și sângele lui se îngroasă lipitorile acestui veac, capitaliștii. Cetind acestea inima ni-se umple de tristețe și de durere, dar' iar căpătăm voie bună, când la finele broșurei cetim vorbele unui orator, care ne însufleștește și ne spune, că ce-i socialismul.

Astfel ne învață oratorul din aceea carte:

1. Să se desființeze munca plătită. Adecă toți acei ce lucrează pentru leafă să nu maî lucreze astfel, ci toată munca să se facă colectivă (tovărășie), așa ca unul să lucreze pentru toți și toți pentru unul.

2. Să se desființeze ori-ce proprietate, maî ales asupra lucrurilor prin care cineva poate stăpâni pe semenii săi. Și dacă va fi așa atunci bărbații și femeile vor lucra, dar' în schimb copiii și bătrânii nu vor maî lucra. Atunci nu va maî fi nevoie de obligație (datorință) căci fiecare va fi privit ca lucrând pentru sine, nu pentru alții.

3. Nimeni nu va putea fi bogat și nimeni sărac, căci nimeni nu va avea prea mult, ori prea puțin.

4. Fie-ce copil va fi crescut de societate prin școli întretinute de obște și odată ajuns la o vîrstă anumită va fi un membru folositor societății.

5. Nu vor exista hoști, șarlatani nici alți oameni răi căci toate aceste rele nu sunt de cât produse ale unei societăți vitrege, în care cei săraci sunt împinși dela mizerie la viciu. Societatea e aceea care dă naștere criminalilor și tot ea îi judecă.

— Dacă e așa atunci; trăiască ideea veacului al 20-lea care se chiamă *socialism*, și

Să fie lumină!

În broșura „Să fie lumină“ se cuprind următoarele capitole:

In cafenea.

Pe stradă.

Munca.

Cum se face avere?

Mașinele.

Cum e înghițit cel mic de cel mare?

Ce poate resulta din toate acestea?

Ce proști suntem noi muncitorii!

Care ne e scăparea?

Și în fine: Marselesa proletariatului român.

Multă învățătură și mare plăcere ne face cetind broșura:

„Să fie lumină“.

Este datorința fiecărui frate a ceti cartea, care ne învață și ne însuflește.

Prețul este așa de mic, încât îl poate cumpăra fiecare frate. Costă numai 4 fileri. Era să coste 10 fileri, dar' partidul voind, ca broșura să se răspândească în cercuri cât mai largi, a pus prețul eștin de 4 fileri.

Așteptăm după acestea, ca frații în fiecare comună să procure cel puțin 50 bucăți din broșură. Să se procure astfel:

„Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körut 28.

Numaî acel muncitor va putea înainta, care cetește și învață.

CRONICA.

— **Socialiștii și stăpânirea.** La partid cu toată plăcerea dăm sfat în ori-ce afacere de lege a fraților. Avem aici frați iuriști, cari cu toată plăcerea dau sfat. Dar' numai sfat. Asta o însemnăm, fiindcă în zilele din urmă căpătăm scrisori, în cari suntem rugați a umbla pe la ministeriu și altele. Așa se vede, că pe frați îi protesc cineva. Noi nu putem intervenia la nici un minister, fiindcă chiar noi suntem dușmanii lor. Noi numai sfat dăm, dar nicăeri nu umblăm.

— **Jefuire și omor înfiorător s'a întâmplat** la 5 Ianuarie în hotarul Vațului. A fost jefuită adecă diligența postei care venea dinspre Rétság la Vaț. Bani și alte lucruri de valoare au fost luați din ladă ear vizitiul Czilik a fost omorît cu lovituri de securi: aceeaș soarte a avut-o și un pasager. Nu se știe încă cine-s autorii crimei înfiorătoare.

— **Despre Eremits**, deputatul guvernamental (de naștere sârb) care a fost omorît în ajunul Crăciunului ziua în ameză mare de frații Sirvul din Chichinda, nici un ziar nu scrie cu jale ori cu simpatie. Din contră, aproape toate caută să esplice și chiar să scuze și motivele ura ce i-a îndemnat pe cei doi ucigași să comită crima. Eremits, prin apucturi ticăloase i-a deposedat de toată averea și când i-a cerut măcar 10 coroane pentru sârbători, i-a luat la goană.

Peste tot Eremits era un hrăpitor cum rar s'a pomenit. Ca director de bancă a abusat de situația sa, a înșelat, terorizat, escrocat, încât din om sărac dar' îndrăzneț, a ajuns milionar.

Avea în Chichinda numai puțin decât 150 case, luate la licitațiuni oneroase și bani avea o grămadă. Și era ne îndurător și brutal. Chiar în ziua când l'au omorît, jurase pentru a păgubi pe o bieată veduvă bătrână cu 30 cor. Aceasta l'a blăstemat acolo, în localul judecătoriei, de unde când a eșit, l'au și omorît.

Și să nu crezi în blăstămurile oamenilor nedreptățiți?

Editor: Partida socialdemocrată din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Anunț.

Pentru anunț nu luăm responsabilitatea.

Cele maî bune haine vinete de lu-

crători: **REFORM** Hainele

acestea is pregătite din cea maî bună materie brută, cusute duplu și nu-și pierd culoarea, (bumbi patentati). Haine, mantile și

capături de **REFORM** se capătă

numaî la fabricanții

MAJOET COMP.

Fabricanți de vestimente vinete de muncitorii

Budapest, Arany János-u. 22.

Modele și liste de preț se trimit gratis și franco. Corespondență românească.